

Оцінка кредитоспроможності суб'єкта підприємницької діяльності

Артур Швай

*студент спеціальності «Фінанси, банківська справа і страхування»,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна*

Світлана Плетенецька

*кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки та фінансів,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна*

На сучасному етапі розвитку ринкових відносин кредитним установам потрібно одержувати достатній обсяг інформації для вибору партнера по кредитним відносинам, визначення його фінансової стійкості, платоспроможності, ефективності застосування ресурсів, прибутковості діяльності. Важливе значення при цьому набуває об'єктивність визначення фінансово-економічного стану підприємств-позичальників під час їхнього кредитування фінансово-кредитними установами в умовах ринкової економіки у фазі економічної і політичної нестабільності. Із цією метою фінансово-кредитні установи використовують методики оцінки кредитоспроможності підприємства.

Кредитоспроможність виступає критерієм можливостей господарюючих суб'єктів стосовно залучення позикових коштів, та, зокрема, їхніх обсягів і умов отримання.

На сучасному етапі в більшості вітчизняних методик оцінки кредитоспроможності підприємств не приділено належної уваги можливостям врахування галузевих особливостей функціонування позичальника, що відповідно актуалізує нашу тему дослідження.

Питанням оцінки кредитоспроможності суб'єктів підприємницької діяльності приділили увагу у своїх працях такі науковці, як А. Бухтірова, О. Вовчак, А. Гідулян, Н. Ковальчук, А. Мельник, В. Нагайчук, А. Соколова, О. Терещенко та інші.

Мета даної роботи полягає в здійсненні дослідження оцінки кредитоспроможності суб'єктів підприємницької діяльності та пошуку ефективних шляхів щодо її удосконалення.

Під кредитоспроможністю варто розуміти наявність у господарюючого суб'єкта передумов для одержання і виплати кредитів, включаючи своєчасну сплату процентів за користування ними в установлені терміни [1].

В ході оцінки кредитоспроможності підприємницьких структур можуть використовуватись різні методи оцінки кредитоспроможності позичальників, але усі вони містять: загальну організаційно-економічну характеристику позичальника; характеристику позичальника як клієнта фінансово-кредитної установи, зокрема кредитну історію; аналіз майнового стану; аналіз ефективності господарської діяльності позичальника; оцінку фінансового стану позичальника [2].

Використовувані фінансово-кредитними установами методи оцінки кредитоспроможності позичальників різні, але усі вони містять певну систему

фінансових коефіцієнтів.

Кредитоспроможність підприємства формується в результаті всієї його діяльності і показує, наскільки правильно воно управляє джерелами фінансування, раціонально поєднує використання власних і позикових коштів, цілеспрямовано будує взаємини з партнерами, кредиторами, бюджетом, акціонерами та ін. Таким чином, кредитоспроможність в значній мірі визначає конкурентоспроможність підприємства, потенціал його подальшого розвитку.

Під кредитоспроможністю розуміють наявність у суб'єкта господарювання передумов для отримання та виплати кредитів, включаючи своєчасну сплату відсотків за користування ними в установлені строки [3, с.72].

Розглядаючи можливість залучення кредитних ресурсів, підприємство повинно враховувати, що в світовій практиці основними критеріями кредитоспроможності позичальника виступають такі:

- тип (основні риси) позичальника-характер позичальника, куди входить тривалість його діяльності в конкретній сфері підприємництва, стан його кредитної історії, репутація його компаньйонів у цій сфері;

- наявність умов для формування грошових потоків в ході поточної діяльності;

- величина вкладу капіталу позичальника в операцію, під яку він отримує кредитні ресурси [4, с.392];

- забезпеченість кредиту, під якою розуміється вартість застави, банківської гарантії, поручительства та ін., а також джерела погашення заборгованості.

Застосовувані кредитними організаціями методи оцінки кредитоспроможності позичальників різні, але всі вони містять певну систему фінансових коефіцієнтів:

- коефіцієнт абсолютної ліквідності;

- коефіцієнт критичної ліквідності (проміжний коефіцієнт покриття);

- коефіцієнт поточної ліквідності (загальний коефіцієнт покриття);

- коефіцієнт незалежності.

Залежно від величини коефіцієнта ліквідності та коефіцієнта незалежності підприємства, як правило, розподіляються на кілька класів кредитоспроможності. Застосовуваний для цього рівень показників в різних методиках, використовуваних кредитними організаціями для визначення кредитоспроможності позичальників, неоднаковий. Для визначення кредитоспроможності можуть використовуватися й інші показники (коефіцієнти), наприклад коефіцієнт ділової активності, коефіцієнт фінансової стійкості, коефіцієнт рентабельності та ін. Питання оптимального набору показників, що найбільш об'єктивно відображають тенденцію фінансового стану підприємств, вирішуються кожною кредитною організацією самостійно.

Інформаційною базою для обчислення фінансових коефіцієнтів служить фінансова звітність підприємства:

- баланс (Звіт про фінансовий стан) (форма № 1);

- звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) (форма № 2);

- інформація про терміни дебіторської і кредиторської заборгованостей підприємства;
- планові розрахунки підприємства: бізнес-плани, техніко-економічні обґрунтування для отримання позики та ін.

Статистичні методи оцінки кредитного ризику засновані на застосуванні різного роду статистичних моделей. Мета полягає в тому, щоб виробити стандартні підходи для об'єктивної характеристики позичальників, знайти числові критерії для поділу майбутніх клієнтів на основі поданих ними матеріалів на надійних і ненадійних.

До методики якісної оцінки кредитоспроможності позичальника кредитної організації відноситься система «5С». Дана система передбачає використання шести якісних показників, за допомогою яких оцінюється кредитоспроможність, а саме: character (характер); capacity (можливості); Capital (капітал); collateral (забезпечення); conditions (умови) [4, с.396]. Зазначимо, що система «5С» не може використовуватися в якості єдиного методу оцінки кредитоспроможності підприємств, так як методики не враховують кількісних показників діяльності підприємств, що не може забезпечити комплексну оцінку фінансового стану підприємства. У зв'язку з цим є проблематичним правильно і надійно аргументувати те чи інше рішення при кредитуванні. Таким чином, дана методика має використовуватися виключно в сукупності з іншими методиками.

Оцінка кредитоспроможності суб'єктів підприємницької діяльності може бути зведена до єдиного показника-рейтингу позичальника. Рейтинг визначається в балах. Рейтингова методика аналізу кредитоспроможності підприємств є найбільш універсальним і популярним серед підходів до оцінки кредитоспроможності підприємств в банках, так як рейтингова система дозволяє провести експрес-аналіз фінансової звітності позичальника, а також визначити його кредитний рейтинг шляхом обчислення ряду фінансових коефіцієнтів: коефіцієнта рентабельності обороту від основної діяльності; коефіцієнта покриття; коефіцієнта поточної ліквідності; коефіцієнта незалежності. Перевага рейтингових систем полягає в можливості враховувати неформалізовані показники анкетного типу. Це властивість дозволяє будувати всеосяжні рейтинги.

Отже, під кредитоспроможністю розуміють наявність в господарюючого суб'єкта передумов для одержання і виплати кредитів, включаючи своєчасну сплату процентів за користування ними в установлені терміни. Методики аналізу і система показників кредитоспроможності потенційного позичальника, що використовуються комерційними банками, досить різноманітні. Сучасні підходи до методології оцінки кредитоспроможності позичальників в банківських установах базуються на комплексному застосуванні кількісних і якісних показників. Незважаючи на значну варіативність існуючих методик, передумовою наявності можливості підприємства залучати позикові ресурси в кредитних організацій є стійкий фінансовий стан та кредитна історія підприємства.

Ключові слова: оцінка; кредитоспроможності; суб'єкта; підприємницька; діяльність.

Список використаних джерел

1. Бухтіарова А. Г., Гавриш Ю. С. Порівняння методик оцінки рівня кредитоспроможності підприємства. Проблеми та перспективи розвитку фінансово-кредитної системи України: збірник матеріалів IV Всеукраїнської науково-практичної online-конференції: у 2 ч. (м. Суми, 21–22 листопада 2019 року). Суми: Сумський державний університет, 2019. Ч.2. С. 22-25.
2. Ковальчук Н. О., Паскар М. О. Удосконалення методик оцінки рівня кредитоспроможності вітчизняних підприємств. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2015. № 11. С. 91-94.
3. Васюренко О. В. Банківські операції: навч. посіб. [5-те вид., перероб., і доп.]. Київ: Знання, 2006. 311 с.
4. Лаврушин О. И. Банковское дело: учебное пособие / под ред. О. И. Лаврушина.-(8-е изд., стер.).-Москва: Кнорус, 2009. 768 с.